

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. An unus tantùm sit mundus, & plures possibles?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

sublatâ productione ad intra. Respondeo disting. minorem, Ita ut productio una formaliter exigat productum alteram, ac si ratio formalis unius fundet formalem alterius nego minorem: Ita ut una exigat alteram tantum quasi materialiter, quatenus scilicet principium utriusque ex sua perfectione prius determinatur ad simpliciter necessaria, quam ad contingentia concedo minorem, & nego consequ. quia ille ordo non est causalitatis, sed naturalis præsuppositionis quæ tollitur per hypotheseum.

Arguitur 2. defecto in Patre Vis producendi extra sine Filio & Spiritu Sancto non est proxima, sed remota; ergo per ipsas processiones ad intra recipit suum complementum; ergo si una tantum existeret Persona, non esset apta ad agendum re ipsa. Anteced. probatur: Si esset proxima, posset Pater Creaturas producere re ipsa in quocunque esse sine Filio & Spiritu Sancto, quod est error in fide. Respondeo, virtutem tunc esse remotam, non proximam, non ideo quia formaliter aliquid desit ad agendum, sed tantum ex vi naturalis præsuppositionis: Unde datâ hypothese impossibilitatis fieret in Patre proxima.

Quæres 1. An aliqua res pro eodem instanti durationis simul posset creari & conservari? Respondeo negativè: Patet quia res pro instanti, quo creatur habet respectum ad non esse præcedens, quia creatur cum novitate essendi; ergo nequit habere respectum ad esse præhabitu; sed pro instanti in quo conservatur, debet etiam habere respectum ad esse præhabitu; ergo non ad non esse præcedens, si

ergo pro eodem instanti crearetur & conservaretur, sequeretur, pro eodem instanti rem præfuisse, & non præfuisse, quod repugnat. Deinde idem instans temporis nequit esse respectu ejusdem rei primum & non primum instans sui esse, sed per id creari importatur instans in quores nunc est, & ante non fuit, & per id conservari nequit significari primum instans inceptionis, sed sequens in quo res perseverat & ante fuit; ergo implicat idem simul fieri saltem quo ad integrum significatum formale & materiale, per verbum creari & conservari importatum.

Quæres 2. An possit aliquid à Deo creari, & post instans Creationis non conservari? Respondeo affirmativè de re permanenti. Prob. quia pro illo instanti res creata imbibit possibilitatem ad deficientium; ergo est possibile post illud instans non conservari. Probatur secundò: Quia non implicat aliquid per instans tantum durare; ergo Divinitus fieri potest: Ant. patet, quia defecto instans temporis raptim transit; ergo potest aliquid creari & post non conservari.

Dices: Si res haberet esse tantum pro uno instanti pro illo primo inciperet, sed implicat illico desinere, quia simul inciperet & desineret, ergo. Respondeo negando minorem, quia res raptim transeuntes in eodem instanti etiam naturaliter incipiunt & desinunt; incipiunt enim per primum esse & nunc sunt, & antea non fuerunt, desinunt per ultimum esse & nunc sunt, & postea non erunt. Unde utrobique affirmatur esse cum negationibus hinc inde divisivis, non fuisse & non fore, quæ non sunt opposita.

VII.

DISPUTATIO II. DE MUNDO SECUNDUM SE.

QUÆSTIO I.

An unus tantum sit Mundus & plures possibiles?

Si Sermo sit de Mundo in largiori, & quasi metaphorica acceptione, non est dubium, quin plures sint etiamnum hodie, nam non pauci solemnissimi Philosophi de quinque frequentem faciunt mentionem, suntque hi: *Mundus Archetypus, Angelicus, Elementaris, Mundus magnus, & Mundus parvus, Mundus Archetypus* dicitur à Platone intelligibilis in quo ipsa veritas habitaret, seu qui esset ipsa summa & prima veritas, estque mens Divina in qua omnia factibilia continentur, ita D. Augustinus lib. 1. Retract. 3. docet his verbis: *Intelligibilem mundum Plato nuncupavit ipsam rationem sempiternam, atque incommunicabilem quæ fecit Deus mundum, quam qui esse negat, sequitur ut dicat irrationabiliter Deum fecisse quod fecit, aut cum faceret, vel antequam faceret, nescivisse, quid faceret, si apud eum ratio facienda non erat, si verò erat, sicut erat, ipsum videtur Plato vocasse intelligibilem mundum.* *Mundus Angelicus ex*

triplici hierarchia, & novem Choris Cœlestium spirituum constat, de quibus suo loco. *Mundus Elementaris* est, qui ex quatuor sublunariis Elementis constat. *Mundus magnus* est omnium Creaturarum à Deo conditarum collectio, ita D. Augustinus Tract. 2. in Joannem, ubi ait: *Cœlum & Terra, Mare & omnia quæ in eis sunt, mundus appellatur.* Et lib. 12. Confess. cap. 9. *Mundus iste visibilis habet magnas partes, Cœlum & Terram brevi complexione factarum omnium conditarum naturarum,* qui proinde etiam uno verbo universum appellatur. *Mundus parvus,* Græcis *μικροκοσμος*, est homo, quod in se omnium naturarum summam contineat, ut docet D. Augustinus lib. ad Oros. contra Prisc. & plures alii Sancti Patres, maxime D. Gregorius hom. 29.

Si verò Sermo sit de Mundo magno, qui est universum, non defuerunt plures Antiquorum de hac re errores, nam ut loquar verbis D. August. lib. 12. Civit. cap. 11. aliqui, *Innumerabiles mundos opinati sunt esse, alii seculum quidem esse, sed certis sæculorum intervallis innumerabiliter oriri & occidere,* lib. 18. cap. 41. *Sunt alii asserentes unum, alii innumerabiles mundos.*

II.
Plures errores circa pluralitatem mundorum.

In posteriori opinione fuerunt, Metrodorus, Anaximenes, Archilaus, Aristarchus, Diogenes, Leucippus, Epicurus &c. quidquid tamen sit de his erroribus pro fide Catholica,

III.
Unus est
Mundus.

DICO I. *Unus est tantum Mundus.* Ita unanimis consensus Fidei. Et deducitur ex pluribus Scripturae locis, nam id palam habetur ex Genesi. Et Joannes cap. 1. docens: *Omnia per verbum facta, & sine ipso factum est nihil, de uno mundo tantum fecit mentionem dicens, & mundus per ipsum factus est.* D. Paulus quoque de uno in singulari loquitur ad Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & Ad. 17. Deus qui facit mundum & omnia, quae in eis sunt, hic Caeli & Terrae cum sit Dominus fecitque ex uno omne genu hominum habitare super terram.*

IV.

Probatur secundo: Ex D. Augustino lib. 7. Civit. cap. 9. ubi ait: *Mundus unus est & in eo sunt omnia, & Serm. 12. verb. Apost. cap. 17. Mundum unum condidisti.*

Ratione id
probatur.

Probatur tertio Rationibus Platonis & Aristotelis. Primo quia mundus (procedit contra eos, qui in quibusdam mundis animantia sola, in aliis pisces solos, homines solos &c. constituerunt) perfectus, atque integer non foret, si omnia à Deo creata non comprehenderentur, nec esset in illo tanta generum & specierum harmonia & consonantia. Secundo conveniens est, ut mundus suo Archetypo conformetur, seu ut mundus sensibilis intelligibili correspondeat, sed Archetypus mundus est unus, ergo. Confirmatur, quia si plures mundi essent de pluribus eorum opificibus asserendis ansa sumi potest, unde Beagnissimus Deus ut unitatem suam patefaceret, unum tantum condidit mundum.

V.

Plures Mundi sunt possibiles.

DICO 2. *Plures mundi sunt possibiles ex potentia Dei absoluta, contra Wiclef.*

Probatur, quia plures mundos esse non repugnat, nec ex Divina omnipotentia, cui dandum est aliquid posse, ut loquitur D. Augustinus, quod nos concipere non possumus. Nec ex effectu est aliqua implicancia, ergo.

Dices: Mundus Archetypus est unus, sed impossibilis est alius Archetypus; ergo etiam sensibilis, qui ei debet confirmari. Respondeo disting. majorem, mundus Archetypus est unus secundum substantiam concedo, secundum rationem idealem nego. Unde non producit mundum secundum suam substantiam, sed secundum suam rationem producibilem.

Instabis. Nihil inordinatum à Deo fieri potest, sed si plures essent mundi, plurima essent deordinata, ergo. Probatur, quia terra non haberet centrum in medio, Elementa non essent in suo naturali, & debito situ & loco, &c. ergo. Respondeo negando minorem, cuius probationem distinguo, non esset in centro &c. intra suum universum nego, intra alienum & respectu alieni, transeat: nec hoc est aliquid miri, quia Elementa & terra non habent respectum superioris & inferioris sursum, & deorsum suas applicationes nisi intra idem universum. Et si dicas materia fuit tota exhausta in hoc uni-

verso. Respondeo materiam defacto totam inhabitam in universo isto, quae defacto creata est, non verò creabilem.

QUAESTIO II.

An Mundus sit, vel possit esse ab aeterno?

Supposito, quod in priori

Quaestione probavi, unicum defacto tantum esse mundum, Controverfia tamen est an fuerit ab aeterno productus, vel saltem produci potuerit? quoad primum, dubium nullum est Christiano Philosopho: quoad secundum triplex est sententia: Prima est Aristotelis Ailertens, mundum ab aeterno esse, ita quod nec potuerit aliter esse, quod pluribus rationibus convincere conatur. Secunda Henrici simpliciter negantis mundum esse potuisse ab aeterno. Affirmat contra D. Thomas 1. parte Quaest. 46. Art. 2. Scotus utriusque rationes recitat & solvit, utramque probabilem judicat, magis tamen in sententiam D. Thomae propendit. Pro quo notandum Quaestione moveri tam de rebus permanentibus, quam successivis. Ad primum

DICO I. *Mundus non fuit ab aeterno productus, sed cepit cum tempore.* Ita Fides ex Genesi 1. ubi Sacer Pentateuchicus Author sic intonat: *In principio creavit Deus Caelum & Terram.* Estque definitum in Concilio Lateranensi in cap. Firmiter de summa Trinitate.

Probatur etiam Authoritate, ratione & discursu Sancti Augustini lib. 11. Civit. cap. 6. ubi sic probat intentum suum de nostro: *Directe discernuntur aeternitas & tempus, quod tempus sine aliqua mobili mobilitate non fit, in aeternitate autem nulla mutatio est, quae non videtur, quod tempora non fuissent, nisi creatura fieret, quae aliquid aliqua motione mutaret, cujus motum & mutationem cum aliud, atque aliud, quae simul esse non possunt, cedit, atque succedit in brevioribus, vel productioribus morarum intervallis tempus sequeretur? Cum igitur Deus in cuius aeternitate nulla omnino est mutatio, Creator sit temporum & ordinat or, quomodo dicatur post temporum spatia mundum creasse non video: nisi dicatur ante mundum jam aliquam fuisse creaturam, cujus motibus tempora correrent. Parè si sacrae Literae maximeque veraces, ita dicunt: In principio fecisse Deum Caelum & Terram, ut nihil antea fecisse intelligatur, quia hoc potius in principio fecisse diceretur, si quid fecisset ante caetera cuncta, quae sunt procul dubio, non est factus mundus in tempore, sed cum tempore. Quod enim sit in tempore, & post aliquid sit, & ante aliquod Tempus post id quod praeteritum est, ante id quod futurum est. Nullam autem posset esse praeteritum, quia nulla erat Creatura, cujus motibus mutabilibus ageretur. Cum tempore autem factus est Mundus, si in ejus conditione factus est mutabilis motus &c.*

Probatur tertio, Ex refutatione rationum Aristotelis. Nulla enim quidquam probat, ergo: Probatur Antec. Non ex eo quod sit motor aeternus; ergo motus debet etiam esse aeternus, alioquin mutaretur. Tum quia D. Augustinus lib. 12. cap. 17. ait: *Novus (DEUS) quiescens*